

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

54. An donatio, si filij illegitimi post illam nati legitimentur à Principe, vel
per subsequens matrimonium possit reuocari? Et quanta quantitatis
debeat esse donatio, vt natiuitate filiorum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

duo. 14. n. 111. & Fagundez de contrahib. lib. 4. c. 14. num. 11.

RESOL. LII.

An donatio facta à patre desperatione liberorum procreandorum, aucto reuocetur per subsequenter filiorum generationem, etiamsi donator non fuerit patronus, & donatarius libertus? Ex p. 8. tr. 6. Ref. 63.

§. 1. **N**on desunt Doctores asserentes donationem semel perfectam, natis postmodum donatori liberis, non reuocari, nisi donator fuerit patronus, & donatarius libertus. Innocentius & Hostiensis, in *c. vltim. de don.* Gofredus & Azorius in *summ. C. de reuocand. donat.* Cynus, Fulgofius, Salicetus, & alij, in *d. l. 1. Cod. de inoffic. don.* Corafius lib. 7. *miscellan. iuris civilis. cap. 30.* Connanus lib. 3. *comment. iuris civilis. c. 10. n. 3.* Hotomannus lib. 1. *amicabil. resp. c. 12.* Giphartus & Donellus ad *d. l. 1. si vnquam. S. C. de reuoc. don.* idem Donellus lib. 14. *comment. de iur. civil. c. 32.* & ibi Hilligerus in *suis motiis*; Antonius Faber lib. 7. *coniect. iur. civil. c. 14. cum seg.* Ioannes Niellus *disp. fend. 5. thes. 8. sub lit. A.* Andreas Gerhardus *de cad. 6. g. 10.* Arumaus *exercit. Iustin. 6. thes. 16. & disp. Pand. 19. thes. 18.* Quirinus Kubachius *cent. 2. questionum illustrium, decur. vltim. q. 2. & latè Bachonius in not. ad Treutlerum. d. disp. 19. thes. lit. E.*

2. Sed ego puto affirmatiue sententia adherendum ex autoritate legis, si vnquam. S. C. de reuoc. don. Cuius legis dispositio quamuis de patrono donatore, & libertato donatario discretè loquatur, tamen non inicit ad quemcumque donatorem, liberos non habentem, porrigitur. Quoties enim ratio legis est generalis, toties lex ipsa generalis censetur, cum dispositio legis, quantumuis ad certas personas accommodata, ex generalitate rationis extensionem admittat. Atqui verò ratio dictæ legis, si vnquam, videtur esse generalis, & non magis ad donationem cum libertato, quam ad donationem cum quouis extraneo celebratam pertinere. Ratio, cur illic, liberis post donationem donatori natis, reuocetur donatio, hæc redditur, quod cum pater non præsumatur proprio sanguini extraneos anteferre voluisse, argumento prædictæ legis *Cum auus, 102. ff. de cond. & demonstr. d. l. generaliter, 6. §. 1. C. de iust. & subtr. l. cum acutissim. 30. C. de fideic.* intelligatur tacita hac conditione donationem fecisse, vt, si liberi postea nati fuerint, donatio ad se suosque liberos reuertatur. Militante igitur hac ratione non solum in patrono, d. l. si vnquam, S. C. de reuoc. don. Verum etiam in omnibus aliis donationibus militabit quoque dispositio, argumento *l. nam vt ait Paulus. 13. ff. de legib. l. illud questum 32. ff. ad l. Aquil. l. a Titio. 108. ff. de verborum oblig.* Et hanc sententiam Doctores communiter amplectuntur, Accursius, Bartolus, Angelus, & plerique alij, in *d. l. si vnquam. S. C. de reuoc. don.* Iulius Clarus *dist. lib. 4. sent. 5. Donatio, 2. n. 1.* Paulus Castrensis *conf. 434 in vlt. dub. lib. 1.* Corneus *conf. 15. col. 5. & conf. 195. col. 6. lib. 1. & conf. 158. col. 8. lib. 2. & conf. 11. col. vlt. lib. 3.* Franciscus Aretinus *conf. 14. in 1. dubio.* Guido Papa *conf. 156. col. 1.* hosque cum pluribus aliis referens Tiraguellus in *reperit. d. l. si vnquam. v. Libertatis, n. 41. & seg.* Mynsingerus *cent. 5. obseru. 63. cum seg.* Mozzius *d. tr. de don. tit. vlt. n. 74.* Cuiacius lib. 20. *obseru. c. 5.* Fachinæus lib. 3. *controuers. iur. c. 85.* Bocerius *d. comment. de donat. c. 3. n. 110.* Anton. Gomez *tom. 2. variarum resolutionum. c. 4. de don. n. 11.* Forsterus *disp. 10. ad Inst. thes. 18.* & dicto libro singulari, *de dominio, c. 9. n. 235. p. 18.* Frantzkius *exercit. iurid. 9. p. 141. cum seg.* Treutlerus *disp. 19. thes. 2. Bronchorstus d. cent. 3. var. res. 10. ad Inst. 74.* Hunnius *d. lib. 2. variarum resolutionum iuris civilis, tr. 4. quest. 10.* Hackelmanus *disp. illast. 19. thes. 17.* Hecnonius *disp. 6. ad Inst. controu. 21. Vltimus in hoc*

§. nostro, n. 7. & Heigius in vers. sciendum, n. vlt. Hartm. Harthmanni lib. 2. tit. 43. obseru. 1. & Gothofredi in notis ad l. 8. lit. l. C. de reuoc. don.

RESOL. LIII.

An donatio remuneratoria possit reuocari per superuenientem prolem? Ex p. 8. tr. 6. Ref. 65.

§. 1. **R**espondeo negatiue; nam quando donatio non est merè & simpliciter liberalis respectu donatis, sed habet causam annexam, siue gratitudinis, siue alterius rationis, non reuocatur donatio, neque in totum, neque in partem, vt iam, cum de donatione remuneratoria infra dicemus. Et ita docent communiter DD. Iulius Clar. lib. 4. *sent. 5. donatio, 23. n. 5.* Soc. in *l. 2. col. 1. ver. sed* *Respondeo 2. ff. soluto matr. lal. conf. 171. n. 1. in fin. lib. 4. & Molina tom. 2. de iust. disp. 282. §. dubium postremo.* Quotiescumque enim donatio habet aliquam causam annexam, & non est fundata in mera & præcisa liberalitate, non debet reuocari propter aliquid quod postea superueniat. Quod tamen intelligendum est, quatenus donationi æquiualens est: nam in eo, quod excedit, non censetur donatio ob causam, sed donatio merè simplex, & liberalis; & idè ob eam rationem dispositio legis, si vnquam, non habet locum in remuneratoria donatione; & præter Authores allegatos, ita docet etiam Bald. in *d. l. si vnquam. C. de don. in 2. lectura.* Dec. *conf. 136. n. 10.* Ripa in *d. l. si vnquam. q. 14.* quibus adde ex Theologis Hurtadū, *disp. 1. 1. dist. 5.* Dicastill. *lib. 2. tr. 5. disp. 1. dub. 7. n. 162.* Rebell. *lib. 18. q. 8.* Molinā *10. 2. disp. 282. n. 11.*

RESOL. LIV.

An donatio, si filij illegitimi post illam nati legitimentur à Principe, vel per subsequens matrimonium, possit reuocare?

Et quanta quantitas debeat esse donatio, vt natiuitas filiorum reuocetur in solidum, & in totum? Ex p. 8. tr. 6. Ref. 62.

§. 1. **N**egatiuam sententiam tenet Dicastillus, lib. 1. *tr. 5. disp. 1. dub. 7. n. 186.* vbi ita asserit. Quod dictum est de prole superueniente, intelligendum est de perfectè legitima; non vero si filius naturalis, aut spurcius nascatur, qui priuilegio Principis legitimitur. Ita Molina *suprà. n. 9.* contra Iulium Clarum, & alios, qui falso dicunt oppositam esse communem sententiam, pro sua refert Molina Tiraguellum, Salicetum, & alios, & in *l. si vnquam*, nulla mentio est aliorum, nisi legitimorum tantum; sine fundamento autem extensio fit ad alios. Et quidem lex *Castelle*, citata, omnes excludit, qui non sunt nati ex legitimo matrimonio, illis verbis: *Si despues huiere hijo, o hija de su muger legitima con que casalle despues*, que luego que lo ha, es reuocada por ende la donacion.

2. Vnum tamen dixerim, non excludi filium per superueniens matrimonium plenissima legitimatione legitimum. hic enim absolute venit intelligendus nominis legitimi, Ita Dicastillus, cui etiam adde præter DD. ab ipso citatos, Fagundez de contrahib. lib. 4. *cap. 15. num. 11.*

3. Sed ego contrariæ sententia adherere, quam tenetur Hurtadus *disp. 1. 1. dist. 5.* vbi sic ait. Est difficultas an donatio fiat nulla natiuitate filij spurij, vel naturalis, si receptio Principis, aut per subsequens matrimonium legitimitur? Circa quam contra nonnullos existimamus, fieri nullam, quia quauis prædictis iuribus tantum fiat nulla natiuitate filiorum legitimorum, & ex vxo re natis; ille tamen filius eo recepto, aut matrimonio subsequenti

sequenti sit legitimus, gaudens privilegio filiorum qui oriuntur ex legitima uxore. Ita ille.

4. Dicendum est igitur, reuocari posse donationem nato filio illegitimo, non solum si per subsequens matrimonium legitimetur, sed etiam quando legitimitur Principis rescripto, quia cum non minus soleant parentes eiusmodi filius, qui iam verè legitimus fuit per subsequens matrimonium, siue Principis rescripto, provide- re, & attendere, ut eos in multorum bonorum successione relinquant, quam si ab initio legitimi fuissent: non minus presumendum est noluisse donatione sua hunc casum comprehendere, quam illum alium.

5. Et ita hanc opinionem tenet etiam Cardinalis Lugo *tom. 2. disp. 22. sect. 1. n. 189.* qui etiam *n. 190.* rectè putat contra Iulium Clarum, idem dicendum esse, si eiusmodi filius ante donationem natus esset, postea tamen altero ex illis modis legitimaretur. Perinde enim videtur esse, ac si filius legitimus natus donatori nasceretur, cum de nouo adueniat obligatio providendi huic filio, ut legitimus, quæ obligatio ante legitimatio- nem non erat, & quidem hoc ita dicendum esse, quan- do non legitimitur filius in fraudem, & ut sit occasio reuocandi donationem præcedentem, probari potest à simili, ex iis quæ latè congerit Thomas Sanchez *lib. 7. de matrimonio. disp. 10. §. n. 8. & seg.* ad probandum cum communi sententia, si Petro Ioannes substitutus sit à testatore in fideicommissio, si Petrus sine filiis legitimis decesserit, & Petrus in articulo mortis ducat in uxorem concubinam, ex qua filios susceperat, à filiis illis exclu- di Ioannem substitutum, saltem si non in Ioannis frau- dem matrimonium fiat, ad ei nocendum. Similiter ergo, si donator non in fraudem donationis filii legiti- mationem procurat, sed in bonum filij, vel aliam ob- causam, non est, cur non possit uti iure suo, & ob adue- num nouum filij legitimum, quem tempore donationis non habebat, donationem reuocare. Vide etiam Frago- rum, *de Republic. p. 1. lib. 1. disp. 6. n. 47.*

6. Sed quæres hic obiter, quanta quantitas debeat esse donatio, ut natiuitate filiorum reuocetur in soli- dum, & in totum? Dico, in totum, quia si attingat legiti- mam filiorum, quamuis per exigua quantitas sit in eo quod illam attingit, ipso iure reuocatur, & nulla manet, ut iam supra diximus, etiam si iuramento confirmetur

7. Certè de hoc certa regula dari non potest: dicen- dum tamen est, necesse esse ut donatio tante sit quanti- tatis, quam verisimiliter non fecisset donator, si de libe- ris cogitasset; quod totum arbitrio prudentis commit- titur, qui inspectis circumstantiis quantitas bonorum, qualitas donatoris, & donatarij, numeri superuenien- tium filiorum, id arbitrabitur, habebitque locum cum proportionem suam, non solum in donatione omnium bo- norum, sed etiam in donatione partis notabilis infra dimidium bonorum donantis, ut optime animaduertit Couarruias *lib. 1. var. c. 19. n. 12.* Iulius Clarus *lib. 4. sent. §. donatio q. 2. n. 5.* constatque ex verbis legis, *si vn- quam, C. de reuoc. don. ibi, bona omnia vel partem illorum fuit donatione largitus.* Nam si esset res donata parui momenti, & quam pro conditione & facultatibus do- nantis recta ratio postulat, non esset verisimile: quòd do- nator, etiam si de liberis cogitasset, ab huiusmodi dona- tionibus abstinuisset, & in hoc casu bonum erit habere iudicem fauorabilem, siquidem illius arbitrio diffinien- da res est. Et ita docet Fagundes *loc. cit.*

RESOL. LV.

An donatio facta Ecclesie, vel causa pia possit reuocari ob prolem superuenientem?

Tom. VI.

Et an donatio facta Ecclesie, vel pio loco sit quoad rem ipsam remuneratoria, & ideo non possit reuocari nati- uitate filiorum: Ex p. 8. tr. 6. Ref. 64.

§. 1. Affirmatiue respondet Zambellus, in *Repetor. Mor. v. Donum, n. 8.* Sa v. *Donatio, n. 4.* & Ioan- nes Vvigers *de iust. tract. §. 1. 2. dub. 12. n. 57.* ita asserens. Donatio etiam inter vivos, tametsi acceptata sit, & res tradita, potest reuocari ob natam postea prolem. Patet ex *l. si vnquam. §. C. de reuoc. don.* Et quidem si donatio facta fuerit extraneo, totaliter reuocari potest: si autem facta sit filio prius nato, vel alicui ascendenti, ut pa- tri, vel auo, reuocatur usque ad legitimam portionem competentem proli postea susceptæ, Gomez *tom. 2. var. resol. c. 4. n. 11.* Quod idem tradunt Doctores habere locum, si donatio facta fuerit Ecclesie, vel ad pias cau- sas, quia hæc non minorem merentur fauorem, quam causa filij, patris, vel auj. Vide Sylæstrum *supra n. 22.* Couarruiam *lib. 1. var. ref. c. 19. n. 5. vers. Quæstioni,* & Iulium Clarum, §. *Donatio q. 2. n. 2.*

2. Interdum tamen expedit ad ædificationem populi, ut id quod Ecclesie, aut Monasterio, datum est ante natas proles, postea totum restituatur, sicuti fecit Aure- lius Episcopus Carthaginensis, quem eo nomine com- mendat D. Augustinus *serm. 52. ad fratres in Eremo.* Ita Vvigers, cui adde Mynsingerum, *lib. 6. obseru. 95.* di- citque iudiciorum definitionem tenendam esse. Ferdi- nandus Vasquez *l. 3. de successionum progressu, §. 2. 6. n. 8.* citans Baldum, *l. 3. C. de sacros. Ecclesie.*

3. Probat hanc opinio, quia ius nullquam excipit causas pias: citata enim *l. si vnquam*, mentionem facit tantum de liberis, & Doctores penè omnes propter identitatis rationis extendunt ad extraneos; atqui ead- em ratio militat communiter contra causas pias; pro- pterea enim extranei comprehenduntur in lege, quia nemo presumitur, nisi certò constet, voluisse præferre extraneos propriis liberis. Idem autem presumitur de causa pia, videmus enim eos, qui liberos habent, non esse liberales in causas pias, nisi sint valde potentes; & eos, qui donant causis piis, & Ecclesiis, plerumque ca- rere liberis, & Ecclesias quodammodo adoptare loco filiorum: ergo presumendum est eorum mentem fuisse donare tantum in defectum filiorum, & velle sibi resti- tui, si nascantur filij.

4. Et ita hanc sententiam ex neotericis præter Vvi- gers, tenet Valerius in *diff. vtriusque fori, v. Donatio, diff. 10* & nouissimè Ioannes Escobar, in *initio tractatus de vtroque foro, n. 47.* ubi ita asserit. Omnes docent, do- natarium post natiuitatem filiorum donantis, non esse tutum in conscientia, nisi restituat, quod est idem, ac quod dicitur in textu, in *d. c. fin. 17. q. 4.*

5. Sed valde videntur obstare vltima verba illius textus, ibi: *In potestate habebat Episcopus non reddere, sed iure fori, non iure poli;* quibus significari videtur, quòd donatarius, nempe Episcopus posset, si nollet iure fori attento donationem non reddere; quæ difficultas in tantum procedit, quòd coegerit glossam *ibi, verb. red- dere*, limitare *d. l. si vnquam*, in Ecclesia, quæ non tene- bitur restituere donationem propter superuenientiam filiorum, nisi tantum usque ad legitimam, accipientem *d. c. fin.* ut D. Augustinus loquatur, non de obligatio- ne illius Episcopi ad reddendam legitimam filiorum, sed tantum de reddendo excessu ipsius legitimæ, ad quod Ecclesia iure non cogebatur, cum quo dicto glos- sæ transiunt plures apud Tiraquellum in *d. l. si vnquam, v. Liberis, ex num. 81. & segq.* & sequi videtur Mantica *10. oniel. 7. nu. 7.* Tamen nullo modo sustineri potest, quia omni cetero firmo fundamento, & verissimum est, in prædicta specie donationem ipso iure in totum reuo- cari, nec esse in ea vllum Ecclesie fauorem, quæ rectius tuentur, præter plures congestos per Tiraquellum *ex num. 79. citato loco.* Ferdin. Vasq. Menoch. *3. de success. progressu,*